

О.М. КОНДРАЩЕНКО, асистент, НТУ «ХПІ»

ОЦІНКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ В СИСТЕМІ РИНКУ

В статье рассмотрены проблемы оценки конкурентоспособности промышленных предприятий, проанализированы этапы исследования конкурентоспособности и предложен новый метод его оценки с помощью интегральных показателей, с учетом влияния факторов на достижение краткосрочных и долгосрочных целей.

In the article the considered problems of estimation of competitiveness of industrial enterprises, the stages of research of competitiveness are analyzed and the new evaluation method, which is offered by integral indexes, taking into account influence of factors on achievement of short-time and long-term aims .

Вступ. Вітчизняною наукою давно доведено, що прогресивність виробничих процесів на підприємствах, їх «потужна ефективність» не тільки залежать від рівня технічного потенціалу і ступеню його застосування, але й від тієї ролі, яка закладена в організаційно-економічному механізмі управління конкурентоспроможністю підприємства.

Ефективність промислового підприємства і підвищення його конкурентоспроможності – це, по суті реалізація організаційно-економічного управління потенціалом в умовах жорсткої конкурентної боротьби. Відповідно для розробки плану дій щодо підвищення конкурентоспроможності підприємств спершу необхідно власне провести її якісну оцінку на сьогоднішній день.

Ціллю даної роботи є аналіз існуючих та розробка нового інтегрального методу оцінки конкурентоспроможності промислових підприємств.

Наукова проблема даної тематики в тому, що на сучасному етапі розвитку промислового виробництва спостерігається явна невідповідність між за-требуваною практикою і можливостями використання передових технологій в специфічних умовах України. Таке положення справ вимагає принципових рішень в формуванні механізмів керування конкурентоздатністю підприємства в плані її постійного зростання і знаходженню ефективних варіантів консолідації сил і засобів на низовому рівні господарчої ієрархії, де роль промислового підприємства досить висока.

Цій проблемі присвячено багато наукових розробок, зокрема це перш за все відноситься до: Г. Азоева, О. Градова, В. Марченко, Т. Мостенської, О. Гудзинського, Л. Смоляр, Р. Фатхутдінова, А. Юданова та ін.

Питанням оцінки конкурентоспроможності підприємств присвячено багато праць провідних вчених, серед них можна визначити таких: Л. Анто-нюк [1], В. Герасимчук [2], І. Должанський [6], Л. Прикіна [7], М. Мартинен-ко, І. Сіваченко, П. Друкер та ін.

Проаналізувавши вже наявні підходи щодо оцінки конкурентоспромож-ності підприємства, ми можемо запропонувати метод, що передбачає вияв-лення внутрішніх і зовнішніх резервів потенційних можливостей промисло-вих виробництв, для чого необхідно визначити інтегральний показник конку-рентоспроможності підприємства з урахуванням впливу факторів на досяг-нення короткострокових і довгострокових цілей.

При цьому необхідно мати на увазі, що конкурентоспроможність повин-на відповідати:

- вимозі ідентичності, яка означає, що визначення повинно точно відпо-відати внутрішньому змісту категорії і її зовнішнім проявам;

- вимозі системності, яка передбачає, що всі аспекти категорії розгляда-ються в взаємозв'язку одне з одним.

- вимозі аналітичності, яка враховує необхідність використання даної ка-тегорії як бази для аналізу і розробки ефективних стратегій забезпечення конкурентоспроможності підприємства.

Дослідження проблем конкурентоспроможності бажано робити поетапно.

Першим етапом має бути аналіз категорії конкуренції і вивчення теорії конкуренції, як основи розробки системи забезпечення конкурентоспромож-ності (рівень теоретичного осмислення).

Другий етап – аналіз категорії конкурентоспроможності і дослідження методів розробки ефективних конкурентних стратегій (рівень стратегічного управління підприємством і прийняття довгострокових рішень).

Третій етап – аналіз методів оцінки конкурентоспроможності різних об'єктів (рівень поточного або оперативного управління і прийняття корот-кострокових рішень) [3].

Послідовність етапів оцінки конкурентоспроможності представлена на рисунку 1.

Рис. 1. Процес оцінки конкурентоспроможності

Всю сукупність факторів, що впливають на підприємства і на їх конкурентоспроможність можна поділити на три групи: 1) цілі, які ставить перед собою підприємство; 2) ресурси, якими володіє підприємство; 3) фактори зовнішнього середовища прямого і побічного впливу на підприємство [5].

Інтегральну конкурентоспроможність підприємства представимо в вигляді функції трьох груп змінних:

$$K = K(\{K_{ri}, i=1, \dots, Nr\}, \{W_i, i=1, \dots, Nr\}, \{\Phi_i, i=1, \dots, N\phi\})$$

де K – показник інтегральної конкурентоспроможності підприємства;

K_{ri} – це конкурентоспроможність окремих ресурсів підприємства загальним числом Nr ;

W_i – вагові коефіцієнти загальним числом Nr ;

Φ_i – кількість факторів зовнішнього середовища загальним числом $N\phi$.

Якщо оцінені показники конкурентоспроможності підприємства по окремим ресурсам R_i і відома їх вага W_i і вид взаємозв'язку інтегральному

показнику K , ми можемо розрахувати інтегральний показник конкурентоспроможності K для конкретного підприємства.

Якщо абстрагуватись від умов зовнішнього середовища і враховувати тільки внутрішні ресурси підприємства, то інтегральна конкурентоспроможність буде мати вигляд:

$$K = K(\{K_{ri}, i=1, \dots, N_r\}, \{W_i, i=1, \dots, N_r\}).$$

Показник K , який враховує тільки ресурси самого підприємства, тобто тільки внутрішні фактори, логічно назвати показником внутрішньої інтегральної конкурентоспроможності підприємства.

В силу того, що результат конкурентоспроможності виражається двома величинами – долею ринку і темпами її зміни, то і числове значення показника інтегральної конкурентоспроможності не може виражатися одним числом, а повинно виражатися двома числами – D , T ; де D – доля продукції підприємства в сукупних продажах всіх порівнюваних підприємств, а T – темп росту/зменшення частки підприємства в сукупних продажах.

Крім цього, на ці результуючі числа здійснюють вплив різні ресурси. Всю сукупність внутрішніх ресурсів ($R_i, i = 1, \dots, N_r$) необхідно розділити на дві групи:

($R_i, i = 1, \dots, N'_r$) – ресурси, що впливають на досягнуту частку ринку, яку займає підприємство;

($R_i, i = N'_r + 1, \dots, N_r$) – ресурси, що впливають на темпи зросту/зменшення частки ринку підприємства.

Виходячи з даного розділення ресурсів і визначення інтегральної конкурентоспроможності підприємства як пари чисел (D, T) висловлювання $K = K(\{K_{ri}, i=1, \dots, N_r\}, \{W_i, i=1, \dots, N_r\})$ розпадається на два вирази:

$$D = K_d (\{K_{ri}, i=1, \dots, N'_r\}, \{W_i, i=1, \dots, N_r\}),$$

$$T = K_T (\{K_{ri}, i = N'_r + 1, \dots, N_r\}, \{W_i, i = N'_r + 1, \dots, N_r\}).$$

Висновок. Таким чином, проведений аналіз інтегрального методу оцінки конкурентоспроможності показав, що система моніторингу параметрів конкурентоспроможності представляє собою безперервний ітераційний процес, що складається з декількох замкнутих, вбудованих циклів управління.

Головна роль в проведенні моніторингу параметрів конкурентоспроможності на кожному з етапів управління і формування пропозицій відносно можливих управлінських рішень належить маркетинговій службі.

Список літератури: 1. *Антонюк Л.Л.* Конкурентоспроможність підприємства: теорія та механізм реалізації К., Знання, 2001. 2. *Герасимчук В.Г.* Стратегічне управління підприємством. Графічне моделювання. К., КНЕУ, 2007. – 362 с. 3. *Портер М.Э.* Конкуренція. М., Вільямс, 2002. 4. *Сіваченко І. Ю.* Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства. К., ЦУЛ, 2003. – 186 с. 5. *Лук'яненко Д.Г.* Стратегії економічного розвитку в умовах глобалізації. К., Знання, 2004. – 536 с. 6. *Должанський І.З.* Конкурентоспроможність підприємства. К., ЦНЛ, 2006. 7. *Прыкина Л.В.* Экономический анализ предприятия. М., ЮНИТИ-ДАНА, 2002.

Поступила в редколлегию 03.03.10